

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

قالب مقالات علمی

عنوان: ارزیابی شاخص های اقتصاد مقاومتی در مناطق آزاد (مطالعه موردی: منطقه آزاد ارس)

وحید پل سنگی

کارمند سازمان منطقه آزاد تجاری - صنعتی ارس
Vahidpol14@gmail.com

جبرئیل مرزی علمداری

عضو هیات علمی تمام وقت دانشگاه آزاد اسلامی واحد جلفا، گروه مدیریت
j.marzibpj@yahoo.com

حبیب ابراهیمی

کارمند سازمان منطقه آزاد تجاری - صنعتی ارس
Tahgigat1394@yahoo.com

چکیده

هدف تحقیق حاضر ارزیابی شاخص های اقتصاد مقاومتی در سازمان منطقه آزاد ارس می باشد. مدل بکار گرفته شده بر اساس در بند ۱۱ سیاست های اقتصاد مقاومتی مبنی بر توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور تدوین گردید. تحقیق از لحاظ روش از نوع توصیفی، از لحاظ روش جمع آوری داده از نوع میدانی، از لحاظ هدف، از نوع مطالعات کاربردی می باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کارکنان طرف قرارداد با سازمان منطقه آزاد تجاری و صنعتی ارس می باشند. طبق آمار ارائه شده از سوی این سازمان تعداد کارکنان سازمان ۱۶۱ نفر می باشد. برای انتخاب نمونه آماری از روش تصادفی ساده و حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۱۱۴ نفر بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمونهای کولموگروف-اسمیرنوف و آزمون تی تک نمونه ای بهره گرفته شد. نتایج آزمون فرضیات نشان می دهد شاخص های اقتصاد مقاومتی با ابعاد انتقال فناوری های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات، تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج در وضعیت مطلوبی قرار ندارند.

کلمات کلیدی: اقتصاد مقاومتی، انتقال فناوری های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات، تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج

اقتصاد از جمله اموری است که در کنار ابعاد دیگر جوامع همچون ثبات سیاسی، نظام فرهنگی، اجتماعی و... در میزان پایداری جوامع و رشد و شکوفایی آن ها نقش به سزایی ایفا می کند (جلیلی کانجو، ۱۳۹۱). از این رو اگر ملتی بخواهد از سویی همواره به روند رو به رشد خود ادامه داده و از سوی دیگر در برابر دشمنان و ارائه برنامه ها و الگوهای آنان آسیب پذیر نباشد، باید برنامه ای اتخاذ نماید که در سایه آن، این دو امر ممکن گردد (پژوهنده، ۱۳۹۴). مقام معظم رهبری (مد) بنا به این ضرورت، برنامه ای تحت عنوان «اقتصاد مقاومتی» را مطرح نمودند که از حیث نظری و عملی تأمین کننده این دو امر مهم می باشد. این نوع اقتصاد بر مبنای جهان بینی توحیدی، دارای مؤلفه هایی است که با اتکا و به کارگیری هر یک می توان ضمن تمهید و تأمین مقاومت در اقتصاد، جامعه اسلامی و بشری را به توسعه و پیشرفت مادی و معنوی رهنمون ساخت (تاری و همکاران، ۱۳۹۴).

اقتصاد مقاومتی در بُعد ملی، به معنای توانایی اقتصاد کشور در نیل به شاخص های رفاه اجتماعی مبتنی بر اقتصاد اسلامی است که با حمایت از تولید ملی و کار و سرمایه ایرانی محقق می شود. در بُعد خارجی نیز در راستای دفع و کاهش آثار شوک های خارجی، احیای اقتصاد در صورت تأثیر شوک های بین المللی و به طور کلی، یک پدافند غیرعامل اقتصادی است که نقاط ضعف اقتصاد ملی را برطرف می کند تا ابزارهای اقتصادی دستاویز دشمنان نظام جمهوری اسلامی در میدان جنگ نرم نشود (معلمی، ۱۳۹۱). بنا به تعریف اقتصاددانان، اقتصاد مقاومتی معمولاً در رویارویی و تقابل با اقتصاد وابسته و مصرف کننده یک کشور قرار می گیرد که منفعل نیست و در مقابل اهداف اقتصادی سلطه، ایستادگی نموده و سعی در تغییر ساختارهای اقتصادی موجود و بومی سازی آن بر اساس جهان بینی و اهداف مشخص دارد. برای تداوم این نوع اقتصاد، باید هر چه بیشتر به سمت محدود کردن استفاده از منابع نفتی و رهایی از اتکای اقتصاد کشور به این منابع حرکت کرد. باید توجه داشت که اقتصاد مقاومتی در شرایط وجود جنگ اقتصادی و جنگ نرم دشمن بیشتر معنا پیدا می کند. این نوع الگوی اقتصادی دارای شاخص های مختلفی است. که با توجه نوع سازمان و وظایف محوله می تواند شاخص های آن متفاوت باشد (نوفروستی، ۱۳۹۵). در این بین مناطق آزاد از حیث مامورت و اهداف محوله در موفقیت اجرای موفق اقتصاد مقاومتی می تواند نقش بسزایی داشته باشد. در این راستا با تصویب بند ۱۱ سیاست های اقتصاد مقاومتی مبنی بر توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج (پیری سارمانلو، ۱۳۹۶)، ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در فروردین ماه ۱۳۹۵ پروژه های اولویت دار مناطق آزاد را در سه بند ایجاد مراکز ارتقا و انتقال فناوری پیشرفته، افزایش صادرات کالای تولیدی قطعی و افزایش میزان صادرات مجدد در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی مشخص کرد و دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی را به عنوان دستگاه مجری، مسئول اجرای این پروژه ها در سال ۱۳۹۵ کرد (دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد، ۱۳۹۵).

از طرفی ارزیابی شاخص ها یکی از مهم ترین مراحل سیاست گذاری است که بدون آن ها نمی توان رصد صحیحی از سیاست ها داشت و میزان تحقق و عدم تحقق هر یک از سیاست ها را بررسی کرد. همان گونه که در بخش های مختلف تدوین شاخص ها قابل مشاهده است، فرآیند شاخص سازی و ارزیابی آنها یک فرآیند طاقت فرساست که مهم ترین مانع آن عدم دسترسی به منابع اطلاعاتی دقیق و شفاف است (شریفات، ۱۳۹۵). فلذا بر این اساس محقق بر آن است وضعیت ابعاد اقتصاد مقاومتی تدوین شده برای مناطق آزاد را بررسی نماید. با توجه به اینکه محقق خود از کارکنان سازمان منطقه آزاد ارس می باشد لذا جهت انجام تحقیق سازمان منطقه آزاد ارس به عنوان جامعه مورد بررسی مد نظر قرار گرفت.

در خصوص اهمیت و ضرورت تحقیق می توان گفت در چند سال اخیر و با شدت گرفتن تحریم های غرب علیه جمهوری اسلامی ایران با هدف متوقف کردن برنامه های صلح آمیز هسته ای ایران، واژه ای جدید تحت عنوان اقتصاد مقاومتی به ادبیات اقتصادی و سیاسی

کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد کشورمان مورد بحث قرار گرفته است (ممینی، ۱۳۹۵). در واقع اقتصاد مقاومتی روشی برای مقابله با تحریم‌ها علیه یک منطقه یا کشور تحریم شده می‌باشد. بدیهی است با توجه به آنکه دفاع دارای جنبه‌ها و اشکال متنوع و گوناگونی است در بعد اقتصادی نیز دفع حمله و استراتژی دشمن را می‌توان یک دفاع همه جانبه از سوی تمام جامعه به حساب آورد (خامنه‌ای، ۱۳۹۲). در این برهه از زمان که دشمن با تمام توان خود پای به میدان گزارده تا آخرین تیر خود را به سوی اقتصاد مملکت رها نماید یافتن الگوهایی برای تبدیل هجمه دشمن به یک فرصت می‌تواند بسیار تاثیر گزار و ایده آل باشد. بدیهی است اتخاذ مواضع دفاعی و انفعالی صرف نه تنها باعث پیشروی و گستاخی بیشتر دشمن خواهد شد بلکه زمینه را برای برنامه ریزی و اجرای برنامه های آتی دشمن فراهم می نماید. در حالیکه دستیابی به چنین راه حل هایی نه تنها باعث بوجود آمدن شرایط مناسب اقتصادی می گردد بلکه در داخل کشور باعث افزایش اعتماد افشار مختلف جامعه به دولت شده و آستانه تحمل مردم را در برابر نوسانات آتی افزایش خواهد داد. از سوی دیگر نیز در آن سوی مرزها دشمن را در موضع انفعال قرار می دهد و علاوه بر یاس و ناامیدی دشمن باعث خواهد شد تا برنامه ریزی های او ناکارآمد به نظر بیاید و استراتژی خود را در این زمینه شکست خورده بیابد تا آنجا که چندی پیش بیست و چهار نفر از اعضای کنگره آمریکا در نامه ای به اوباما ناکارآمدی سیاست تحریم را در قبال ایران به او گوشزد کرده بودند و خواستار تغییر رویکرد او در قبال ایران بودند (قاسمی، ۱۳۹۱).

از طرفی ارزیابی شاخص‌ها یکی از مهم‌ترین مراحل سیاست‌گذاری است که بدون آن‌ها نمی‌توان رصد صحیحی از سیاست‌ها داشت و میزان تحقق و عدم تحقق هر یک از سیاست‌ها را بررسی کرد (لایق آهنی و حمیدی، ۱۳۹۵). با توجه به اینکه از ابلاغیه اقتصاد مقاومتی در سازمانهای دولتی بخصوص مناطق آزاد مدت زمانی سپری گردیده است فلذا ارزیابی وضعیت شاخص های آن در سازمان منطقه آزاد ارس مهم و ضروری به نظر می رسد.

اهداف تحقیق حاضر عبارتند از:

الف) هدف اصلی

بررسی وضعیت شاخص‌های اقتصاد مقاومتی در منطقه آزاد ارس

ب) اهداف فرعی

هدف اول تحقیق: بررسی وضعیت انتقال فناوری‌های پیشرفته در منطقه آزاد ارس

هدف دوم تحقیق: بررسی وضعیت گسترش و تسهیل تولید در منطقه آزاد ارس

هدف سوم تحقیق: بررسی وضعیت صادرات کالا و خدمات در منطقه آزاد ارس

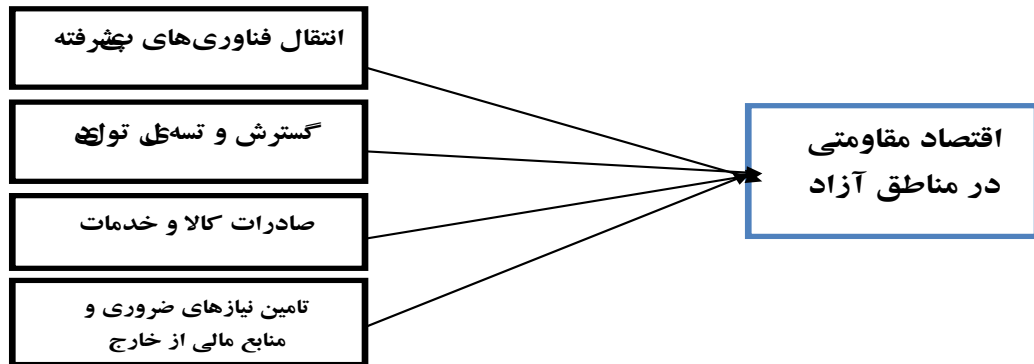
هدف چهارم تحقیق: بررسی وضعیت تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج در منطقه آزاد ارس

مدل مفهومی تحقیق برگرفته از بند ۱۱ مصوبه سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مبنی بر توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج می‌باشد. بر این اساس مدل مفهومی تحقیق بصورت نمودار شماره ۱ می باشد.

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

قالب مقالات علمی

نمودار شماره ۱: مدل مفهومی تحقیق

روش شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف تحقیقی کاربردی است. تحقیق کاربردی در جستجوی دست‌یابی به یک هدف علمی است و تأکید آن بر تاثیر سعادت و رفاه توده مردم و مطلوب بودن فعالیت است و توسعه شیوه‌های علمی فعالیت‌های اجرایی را به دست می‌دهد (دلاور، ۱۳۸۶).

همچنین در این پژوهش به توصیف و مطالعه آنچه که هست می‌پردازیم. تحقیق توصیفی آنچه را که هست توصیف و تفسیر می‌کند و به شرایط و روابط موجود، عقاید متداول، فرایندهای جاری، آثار مشهود یا روندهای در گسترش توجه دارد. توجه آن در درجه اول به حال است، هر چند که غالباً رویدادها و آثار گذشته را نیز که به شرایط موجود مربوط می‌شوند، مورد بررسی قرار می‌دهد (بست، ۱۳۷۸).

از سویی چون محقق در شرایط زندگی واقعی یک سازمان حضور پیدا کرده است در واقع این پژوهش در زمره مطالعات میدانی قرار دارد. به طور کلی می‌توان گفت که هر مطالعه علمی بزرگ یا کوچک که روابط را به طور نظام یافته دنبال کند، فرضیه‌ها را بیازماید، غیرآزمایشی باشد و در شرایط زندگی واقعی مانند جوامع محلی، مدارس، کارخانه‌ها، سازمان‌ها و موسسات اجرا گردد، مطالعه میدانی تلقی می‌شود. در مطالعه میدانی محقق ابتدا موقعیت اجتماعی یا موسسه‌ای را در نظر می‌گیرد و سپس روابط بین نگرش‌ها، ارزش‌ها، ادراکات و رفتارهای افراد و گروه‌های موجود در موقعیت را مطالعه می‌کند (خاکی، ۱۳۸۶).

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کارکنان طرف قرارداد با سازمان منطقه آزاد تجاری و صنعتی ارس می‌باشند. طبق آمار ارائه شده از سوی این سازمان تعداد کارکنان سازمان ۲۳۱ نفر می‌باشد. که با در نظر نگرفتن بخش انتظامات سازمان منطقه آزاد ارس، که به تعداد ۷۰ نفر می‌باشند، تعداد جامعه آماری ۱۶۱ نفر برآورد گردید.

در این پژوهش از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، استفاده گردیده است. با توجه به محدود بودن جامعه آماری تحقیق با استفاده از جدول مورگان تعداد نمونه آماری ۱۱۴ نفر بدست آمد.

از روش‌های زیر برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است:

الف) کتابخانه‌ای: استفاده از کتب و پایان‌نامه‌ها، مقالات داخلی و خارجی که پیرامون موضوع‌های مرتبط با پژوهش به رشته تحریر درآمده است.

ب) میدانی: ابزار گردآوری در روش میدانی استفاده از پرسشنامه به عنوان مهمترین ابزار جمع‌آوری داده‌ها می‌باشد.

قالب مقالات علمی

ابزار گردآوری اطلاعات انتخاب شده در این پژوهش، بررسی اسناد و مدارک موجود، کتاب‌ها، پرسشنامه، اینترنت و فیش برداری می‌باشد ولی اصلی ترین برای ابزار گردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آنها پرسشنامه می‌باشد. در تحقیق حاضر از پرسشنامه محقق ساخته بر اساس بند ۱۱ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مبنی بر توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور تدوین گردید. در طراحی پرسشنامه از مقیاس لیکرت پنج‌گزینه‌ای استفاده شده است.

برای بالابردن روایی پرسشنامه از مقالات و کتب زیادی منعکس کننده نکته‌ها و مباحث کلیدی در مورد شاخص‌های اقتصاد مقاومتی می‌باشند کمک گرفته شد. در ضمن براساس مطالعه دقیق و با همکاری و مشورت اساتید راهنما و مشاور و ارسال به کارشناسان و اساتید و طبق نظر آنها نقایص پرسشنامه رفع شده است و اصلاحات لازم روی آن انجام گرفته، که این امر به روایی پرسشنامه کمک می‌کند.

برای محاسبه پایایی تحقیق حاضر، با استفاده از نرم افزار SPSS آلفای کرونباخ آن محاسبه گردید که میزان آن ۰/۸۴۲ به دست آمد بر این اساس با اطمینان می‌توان گفت که ابزارهای مورد استفاده در تحقیق حاضر از پایایی قابل قبولی برخوردار هستند.

برای آزمون فرضیات ابتدا نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف بررسی و با توجه به نرمال بودن داده‌ها از آزمون t تک نمونه‌ای گرفته شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

الف) تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها

۱) جنسیت: از بین ۱۱۴ نفر نمونه‌ای که در این تحقیق شرکت کرده اند، ۸۸ نفر مرد (۷۷ درصد) و ۲۶ نفر زن (۲۳ درصد) بوده اند.
۲) سن: از بین ۱۱۴ نفر نمونه‌ای که در این تحقیق شرکت کرده اند، ۴ نفر کمتر از ۲۵ سال (۴ درصد) دارند، ۲۴ نفر در محدوده سنی ۲۶-۳۵ سال (۲۱ درصد)، ۴۵ نفر در محدوده سنی ۳۶-۴۰ سال (۳۹ درصد)، ۲۷ نفر در محدوده سنی ۴۱-۴۵ سال (۲۴ درصد) و ۱۴ نفر بالای ۵۰ سال (۱۲ درصد) بوده اند.

۳) تحصیلات: از بین ۱۱۴ نفر نمونه‌ای که در این تحقیق شرکت کرده اند، ۴ نفر با مدرک دیپلم (۴ درصد)، ۲۲۱۱ نفر با مدرک فوق دیپلم (۲۲ درصد)، ۴۱ نفر با مدرک لیسانس (۴۲ درصد) و ۲۹ نفر با مدرک فوق لیسانس و دکتری (۳۰ درصد) بوده اند.

۴) سابقه کار: از بین ۱۱۴ نفر نمونه‌ای که در این تحقیق شرکت کرده اند، ۹ نفر دارای سابقه کار کمتر از ۵ سال (۷ درصد)، ۳۴ نفر سابقه ۶-۱۰ سال (۲۴ درصد)، ۷۳ نفر سابقه ۱۱-۱۵ سال (۵۲ درصد)، و ۲۴ نفر سابقه بالای ۱۵ سال (۲۴ درصد) بوده‌اند.

ب) آزمون فرضیه‌ها

فرضیه اصلی تحقیق: شاخص‌های اقتصاد مقاومتی در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار دارد.

برای آزمودن این فرضیه آماری از آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین نمونه با یک مقدار ثابت (۳) استفاده گردید.

$$H_0 : \mu \leq 3$$

$$H_1 : \mu > 3$$

جدول شماره ۱: مربوط به نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای فرضیه اصلی				
	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
اقتصاد مقاومتی	۱۱۴	۲/۴۱	۰/۵۷	۰/۰۵۳

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

قالب مقالات علمی

نمره آزمون: ۳					
T	Df درجه آزادی	سطح معنی دار	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
				پایین	بالا
۱/۸۹	۱۱۳	۰/۰۶۰	۰/۹۹	-۰/۰۱	۰/۲۰

بنابراین با مقایسه مقدار احتمال معنی داری با سطح اطمینان $\alpha = ۰/۰۵$ مشاهده می‌گردد که فرضیه یک آماری رد می‌شود. لذا با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه اصلی تحقیق این‌گونه اظهار داشت که شاخص‌های اقتصاد مقاومتی در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار ندارد.

فرضیه اول تحقیق: انتقال فناوری‌های پیشرفته در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار دارد.

وضعیت مطلوب قرار برای آزمودن این فرضیه آماری از آزمون تی تک نمونه ای برای مقایسه میانگین نمونه با یک مقدار ثابت (۳) استفاده گردید.

$$H_1 : \mu > 3$$

$$H_0 : \mu \leq 3$$

جدول شماره ۲: مربوط به نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه ای فرضیه اول					
	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	
انتقال فناوری پیشرفته	۱۱۴	۲/۳۰	۰/۴۳	۰/۰۴۱	
نمره آزمون: ۳					
T	Df درجه آزادی	سطح معنی دار	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
				پایین	بالا
-۱/۴۳	۱۱۳	۰/۱۵۲	-۰/۰۸	-۰/۲۰	۰/۰۳

با مقایسه مقدار احتمال معنی داری با سطح اطمینان $\alpha = ۰/۰۵$ مشاهده می‌گردد که فرضیه یک آماری رد می‌شود. لذا با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه اول تحقیق این‌گونه اظهار داشت که انتقال فناوری‌های پیشرفته در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار ندارد.

فرضیه دوم تحقیق: گسترش و تسهیل تولید در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار دارد.

آزمودن این فرضیه آماری از آزمون تی تک نمونه ای برای مقایسه میانگین نمونه با یک مقدار ثابت (۳) استفاده گردید.

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

قالب مقالات علمی

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

جدول شماره ۳: مربوط به نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه ای فرضیه دوم					
	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	
گسترش و تسهیل تولید	۱۱۴	۲/۶۴	۰/۴۲	۰/۰۴۱	
نمره آزمون: ۳					
T	df	سطح معنی دار	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
				پایین	بالا
۱/۳۵۰	۱۱۳	۰/۱۷۹	۰/۰۳	-۰/۰۱	۰/۰۷

با مقایسه مقدار احتمال معنی داری با سطح اطمینان $\alpha = ۰/۰۵$ مشاهده می‌گردد که فرضیه یک آماری رد می‌شود. لذا با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه دوم تحقیق این‌گونه اظهار داشت که گسترش و تسهیل تولید در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار ندارد.

فرضیه سوم تحقیق: صادرات کالا و خدمات در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار دارد.

برای آزمودن این فرضیه آماری از آزمون تی تک نمونه ای برای مقایسه میانگین نمونه با یک مقدار ثابت (۳) استفاده گردید.

$$H_1: \mu > 3$$

$$H_0: \mu \leq 3$$

جدول شماره ۴: مربوط به نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه ای فرضیه سوم					
	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	
صادرات کالا و خدمات	۱۱۴	۲/۰۵	۰/۴۴	۰/۰۴۱	
نمره آزمون: ۳					
T	Df	سطح معنی دار	تفاوت میانگین	با فاصله اطمینان ۹۵٪	
				پایین	بالا
۱/۳۹	۱۱۳	۰/۰۶۲	۰/۰۵	-۰/۰۲	۰/۱۴

بنابراین با مقایسه مقدار احتمال معنی داری با سطح اطمینان $\alpha = ۰/۰۵$ مشاهده می‌گردد که فرضیه یک آماری رد می‌شود. لذا با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه سوم تحقیق این‌گونه اظهار داشت که صادرات کالا و خدمات در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار ندارد.

فرضیه چهارم تحقیق: تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج در منطقه آزاد ارس قرار دارد.

برای آزمودن این فرضیه آماری از آزمون تی تک نمونه ای برای مقایسه میانگین نمونه با یک مقدار ثابت (۳) استفاده گردید.

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

جدول شماره ۵: مربوط به نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه ای فرضیه چهارم						
		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	
تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج		۱۱۴	۲/۵۶	۰/۳۸	۰/۰۴۱	
نمره آزمون: ۳						
T	درجه آزادی Df	سطح معنی دار	تفاوت میانگین	با فاصله اطمینان ۹۵٪		
				پایین	بالا	
-۱/۲۸	۱۱۳	۰/۰۸	-۰/۰۳	-۰/۰۷	۰/۰۱	

با مقایسه مقدار احتمال معنی داری با سطح اطمینان $\alpha = 0/05$ مشاهده می‌گردد که فرضیه یک آماری رد می‌شود. لذا با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه چهارم تحقیق این‌گونه اظهار داشت که تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج در منطقه آزاد ارس قرار ندارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

الف) نتیجه‌گیری از آزمون فرضیه اصلی

فرضیه اصلی تحقیق: شاخص‌های اقتصاد مقاومتی در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار دارد.

با مقایسه مقدار احتمال معنی داری با سطح اطمینان $\alpha = 0/05$ مشاهده می‌گردد که فرضیه صفر آماری رد می‌شود. لذا با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه اصلی تحقیق این‌گونه اظهار داشت که شاخص‌های اقتصاد مقاومتی در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار ندارد.

در تبیین نتیجه بدست آمده می‌توان بیان کرد:

پایین بودن سطح گسترش و تسهیل تولید، پایین بودن میزان صادرات کالا و خدمات، عدم تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج و پایین بودن میزان انتقال فناوری‌های پیشرفته از مواردی هستند که باعث رد فرضیه اصلی تحقیق گردیده است.

نتیجه‌گیری از فرضیه اول تحقیق: انتقال فناوری‌های پیشرفته در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار دارد.

با مقایسه مقدار احتمال معنی داری با سطح اطمینان $\alpha = 0/05$ مشاهده می‌گردد که فرضیه صفر آماری رد می‌شود. لذا با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه اول تحقیق این‌گونه اظهار داشت که انتقال فناوری‌های پیشرفته در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار ندارد.

در تبیین نتیجه بدست آمده می‌توان بیان کرد:

پایین بودن سطح میزان انتقال فناوری از طریق انتقال از طریق حق امتیاز یا لایسنس، میزان سرمایه‌گذاری مشترک با کشورهای

دیگر، قرارداد تحقیق و توسعه، بکارگیری مهندسی معکوس، انتقال دانش، آموزش و کسب مهارت از متخصصان خارجی، پایین بودن میزان واردات ماشین آلات و کالاهای سرمایه‌ای، بکارگیری سایر روشهای جذب فناوریهای پیشرفته، نبود مراکز ارتقاء و انتقال فناوریهای پیشرفته، عدم برگزاری نمایشگاه‌ها، کنفرانس‌ها، مقالات در زمینه جذب فناوریهای پیشرفته از مواردی هستند که باعث رد فرضیه اول تحقیق گردیده است.

نتیجه‌گیری از فرضیه دوم تحقیق: گسترش و تسهیل تولید در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار دارد.

با مقایسه مقدار احتمال معنی‌داری با سطح اطمینان $\alpha = 0/05$ مشاهده می‌گردد که فرضیه صفر آماری رد می‌شود. لذا با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه دوم تحقیق این‌گونه اظهار داشت که گسترش و تسهیل تولید در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار ندارد.

در تبیین نتیجه بدست آمده می‌توان بیان کرد:

پایین بودن رشته فعالیت، ظرفیت تولید و اشتغال، ارزش صادرات، تنوع محصولات تولیدی، میزان تولید، میزان ارائه جواز تاسیس، پروانه بهره برداری، ضعف در معرفی مزیت‌های قانونی و مشوق‌های سرمایه‌گذاری صنعتی، عدم رفع تنگناهای تولید، عدم گسترش و تسهیل تولیدات، عدم برگزاری نمایشگاه‌های فصلی و دائمی جهت معرفی توانمندی واحدهای تولیدی، عدم ارائه راه کار جهت حضور صنایع تولیدی فعال کشور از طریق ایجاد شعب، عدم ارائه مشاوره و راهنمایی به سرمایه‌گذاران صنعتی جهت فعالیت تولیدی، عدم هماهنگی‌های لازم با امور بانک و بیمه به منظور ایجاد زمینه برقراری تسهیلات و مشوق‌های مالی و حمایتی برای افزایش تولید، پایین بودن سطح تولید و صادرات محصولات تولیدی و عدم تقویت زیر ساخت‌های مورد نیاز با هدف گسترش و تسهیل تولید از مواردی هستند که باعث رد فرضیه دوم تحقیق گردیده است.

نتیجه‌گیری از فرضیه سوم تحقیق: صادرات کالا و خدمات در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار دارد.

با مقایسه مقدار احتمال معنی‌داری با سطح اطمینان $\alpha = 0/05$ مشاهده می‌گردد که فرضیه صفر آماری رد می‌شود. لذا با ضریب اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه سوم تحقیق این‌گونه اظهار داشت که صادرات کالا و خدمات در منطقه آزاد ارس در وضعیت مطلوب قرار ندارد.

در تبیین نتیجه بدست آمده می‌توان بیان کرد:

عدم تحلیل، آینده‌نگری و آینده پژوهی وضعیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری، عدم تلاش در زمینه بازاریابی و ارائه اطلاعات پروژه‌های کلیدی، سرمایه‌گذاری و زیربنایی، عدم تهیه و ارائه پیشنهادها و طرح‌های اجرایی لازم جهت رشد صادرات و رفع موانع صادراتی، عدم فراهم کردن زمینه‌های لازم برای جذب و فعالسازی برندهای مشهور و معتبر داخلی و خارجی، عدم تهیه طرح و زمینه‌سازی جهت جذب و گسترش صنایع بزرگ و خوشه‌های صنعتی رقابت پذیر، عدم ایجاد زمینه‌های همکاری بین مناطق و سازمان‌های مسئول، پایین بودن میزان سرمایه‌گذاری خارجی، عدم ارتباط با بانک‌های خارجی و حضور بانک‌ها و شعبات معتبر خارجی، عدم ارائه تضمین لازم به سرمایه‌گذاران خارجی و سایر تسهیلات لازم برای سرمایه‌گذاران از مواردی هستند که باعث رد فرضیه سوم تحقیق گردیده است

نتیجه‌گیری از فرضیه چهارم تحقیق: تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج در منطقه آزاد ارس قرار دارد.

با مقایسه مقدار احتمال معنی‌داری با سطح اطمینان $\alpha = 0/05$ مشاهده می‌گردد که فرضیه صفر آماری رد می‌شود. لذا با ضریب

قالب مقالات علمی

اطمینان ۹۵٪ می‌توان در تصمیم‌گیری نسبت به فرضیه چهارم تحقیق این‌گونه اظهار داشت که تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج در منطقه آزاد ارس قرار ندارد.

در تبیین نتیجه بدست آمده می‌توان بیان کرد:

عدم همسویی و یگانگی در قوانین و مقررات در جهت جذب سرمایه‌های خارجی، فراهم نبودن خدمات درمانی و تسهیلات رفاهی برای سرمایه‌گذاران خارجی، عدم برگزاری کنفرانس‌ها و همایش‌ها در خصوص روشهای تامین مالی خارجی، عدم توجه به ضروری بودن کالاهای وارداتی و عدم ارائه راهکارهای اثربخش در این زمینه و کاهش میزان جذب سرمایه‌گذاری و تولید کالاهای ضروری از مواردی هستند که باعث رد فرضیه چهارم تحقیق گردیده است.

ب) پیشنهادات تحقیق

پیشنهاد بر اساس نتایج آزمون فرضیه اول تحقیق (افزایش انتقال فناوری‌های پیشرفته در منطقه آزاد ارس)

- ۱- تدوین قوانین برای تسهیل کننده انتقال فناوری پیشرفته به روش‌های مختلف، و استخدام پرسنل فنی و علمی سایر کشورها
- ۲- ایجاد مراکز رشد، پارک فناوری، تقویت ارتباط صنعت با دانشگاه‌های مستقر در منطقه آزاد و کشورهای خارجی
- ۳- جلوگیری از ورود ماشین‌آلات و کالاهای سرمایه‌ای با فناوری پایین به مناطق آزاد
- ۴- ایجاد مراکز ارتقاء و انتقال فناوری‌های پیشرفته
- ۵- برگزاری مداوم نمایشگاه‌ها، کنفرانس‌ها، مقالات و نمایشگاه‌ها در زمینه جذب فناوری‌های پیشرفته

پیشنهاد بر اساس نتایج آزمون فرضیه دوم تحقیق (افزایش گسترش و تسهیل تولید در منطقه آزاد ارس)

- ۱- تسهیل سرمایه‌گذاری در بخش تولید با تدوین قوانین تسهیل کننده و حمایت همه جانبه سازمان از آن
- ۲- انجام هماهنگی‌های لازم با امور بانک و بیمه به منظور ایجاد زمینه برقراری تسهیلات و مشوق‌های مالی و حمایتی برای افزایش تولید

۳- تسریع در ارائه جواز تاسیس، پروانه بهره‌برداری

۴- انجام تبلیغات مختلف در جهت اطلاع‌رسانی مزیت‌های قانونی مناطق آزاد و مشوق‌های سرمایه‌گذاری صنعتی و تشکیل نمایشگاه‌های فصلی و دائمی جهت معرفی توانمندی واحدهای تولیدی

۵- بررسی علمی میزان تنگناهای تولید و ارائه راهکار برای رفع آن

۶- ارائه مشاوره و راهنمایی به سرمایه‌گذاران صنعتی جهت فعالیت تولیدی

۷- تقویت زیرساخت‌های مورد نیاز با هدف گسترش و تسهیل تولید

پیشنهاد بر اساس نتایج آزمون فرضیه سوم تحقیق (افزایش صادرات کالا و خدمات در منطقه آزاد ارس)

۱- رصد کردن، تحلیل، آینده‌نگری و آینده‌پژوهی وضعیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی به منظور استفاده از فرصت‌ها و اجتناب از تهدیدها و موضع‌گیری مناسب

۲- تلاش در زمینه بازاریابی و ارائه اطلاعات پروژه‌های کلیدی، سرمایه‌گذاری و زیربنایی در بازارهای ملی و بین‌المللی به منظور جلب سرمایه‌بخش خصوصی

۳- تهیه و ارائه پیشنهادات و طرح‌های اجرایی لازم جهت رشد صادرات و رفع موانع صادراتی

۴- فراهم کردن زمینه‌های لازم برای جذب و فعالسازی برندهای مشهور و معتبر داخلی و خارجی

۵- تهیه طرح و زمینه‌سازی جهت جذب و گسترش صنایع بزرگ و خوشه‌های صنعتی رقابت‌پذیر

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

قالب مقالات علمی

۶- عقد تفاهم نامه و ارتباط با بانکهای خارجی جهت حضور بانک ها و شعبات معتبر خارجی
۷- ارائه تضمین و تدوین قوانینی که امنیت سرمایه گذاری سرمایه گذاران خارجی را تامین بنماید
پیشنهاد بر اساس نتایج آزمون فرضیه چهارم تحقیق (افزایش تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج در منطقه آزاد ارس)

- ۱- همسویی و یگانگی در قوانین و مقررات در جهت جذب سرمایه های خارجی در کالاهای ضروری
- ۲- میزان فراهم نمودن خدمات درمانی و تسهیلات رفاهی برای سرمایه گذاران خارجی سرمایه گذار در کالاهای ضروری
- ۳- برگزاری کنفرانسها و همایشها در خصوص روشهای تامین مالی خارجی
- ۴- توجه به ضروری بودن کالاهای وارداتی
- ۵- مشخص کردن سطح عوارض بر اساس ضروری یا غیر ضروری بودن کالای واراتی
- ۶- ارائه تسهیلات و امتیازات خاص برای کسانی که در تولید کالاهای ضروری فعالیت می کنند

منابع و مآخذ

- بست، جان، (۱۳۸۴)، روش تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری، مترجم حسن پاشا شریفی، نرگس طالقانی، انتشارات رشد.
- پژوهنده، محمد حسین (۱۳۹۴)، موانع تحقق اقتصاد مقاومتی، پژوهشهای اجتماعی اسلامی، سال بیست و یکم، شماره ۱۰۶
- پیری سارمانلو، عادل، ۱۳۹۶، توسعه مناطق آزاد تجاری در بستر نظام اقتصاد مقاومتی مطالعه موردی: منطقه چابهار، ماهنامه پژوهش ملل ۲ (۱۷).
- تاری، فتح الله، سیدشکری، خشایار، کاویانی، زهرا (۱۳۹۱)، اقتصاد مقاومتی و مولفه های آن، انتشارات دفتر مطالعات اقتصادی (گروه بازرگانی) مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی، تهران
- خاکی، غلامرضا (۱۳۸۲) روش تحقیق با رویکرد به پایان نامه نویسی، تهران: انتشارات بازتاب.
- خامنه ای، علی (۱۳۹۲). سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی، پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری
- جلیلی کامجو، سید پرویز (۱۳۹۱). چرا اقتصاد مقاومتی یک ضرورت است، پایگاه اطلاع رسانی حوزه
- <http://www.siasi.porsemani.ir>
- دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی (۱۳۹۵). گزارش عملکرد مناطق آزاد در عرصه اقتصاد مقاومتی، پایگاه اطلاع رسانی دولت
- دلاور، علی (۱۳۸۰)، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران، انتشارات رشد.
- شریفات، سحر، (۱۳۹۵)، تبیین جایگاه مناطق آزاد تجاری در اقتصاد مقاومتی، همایش بین المللی مدیریت نوین در افق ۱۴۰۴، تهران، پژوهشکده دولت اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق،

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

قالب مقالات علمی

-قاسمی، علی، (۱۳۹۱)، اقتصاد مقاومتی در برابر تحریم اقتصادی، هفته‌نامه صبح صادق، شماره ۵۶۱، مورخ ۱۳۹۱/۵/۱۶ صفحه ۸، تهران

-قدرت، محسن و محمد حسین یاراحمدزهی، (۱۳۹۳)، بررسی نقش منطقه آزاد تجاری - صنعتی چابهار بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی، همایش ملی اقتصاد دانش بنیان معبر اقتصاد مقاومتی، تهران، موسسه سفیران فرهنگی مبین

-لایق آهنی، کریم و حمیده رحیمی، (۱۳۹۵)، بررسی عوامل موثر بر تحقق اقتصاد مقاومتی چابک در منطقه آزاد تجاری قشم، چهارمین کنفرانس بین المللی اقتصاد، حسابداری و مدیریت، کوالامپور - مالزی، موسسه پژوهشی پندارهمایش پارس، دانشگاه علم و صنعت واحد نور،

-معلمی، سید مهدی (۱۳۹۱)، مفهوم و اصول اقتصاد مقاومتی در آموزه های اقتصاد اسلامی، اولین همایش ملی اقتصاد مقاومتی، دانشگاه علم و صنعت.

-ممبینی، یعقوب (۱۳۹۱)، موفه‌ها و شاخص‌های اقتصاد مقاومتی، مجموعه مقالات همایش بررسی و تبیین اقتصاد مقاومتی، دانشگاه تهران، صص ۳۰-۴۲

-نوفرستی، محمد (۱۳۹۵)، اقتصاد مقاومتی و راههای دستیابی به آن، فصلنامه سیاستهای راهبردی و کلان، سال چهارم، ویژه نامه اقتصاد مقاومتی، دوره ۴ شماره، صص ۱۶۸-۱۵۷